

Oponentský posudek dezertační práce T. Schlager-Weidingera.

Dizertační práce mag theol. Tomáše Schlager-Weidingera **Franz Jägerstätter a jeho svědomí**, podaná na teologické fakultě jihočeské univerzity, se zabývá osudem rakouského sedláka F.J., který odmítl rukovat do německé armády za druhé světové války z náboženských důvodů, za což zaplatil v roce 1943 životem. Jak naznačuje titul práce, autor se zaměřuje na pojem svědomí obecně i v aplikaci na svědomí „genia illativního smyslu“ (str. 153), jak byl tento mučedník svědomí, bláhořečený v roce 2007, nazván.

Práce je rozvržena do tří kapitol, z nichž první se zabývá J. životopisnými daty, jeho úvahami o svědomí z pozůstalosti a formující literaturou. Ve druhé kapitole, která tvoří teoretické těžiště práce, se autor věnuje pojmu svědomí a otázkám, které se svědomí souvisejí. Třetí kapitola aplikuje teoretickou část na konkrétní případ, který byl představen v první kapitole.

Závěr obsahuje shrnutí a rejstříky. V textu je 839 poznámek pod čarou, 7 vyobrazení a 5 tabulek. Z renomovaných autorů, o které se autor opírá, jmenuji aspoň profesory +Alfonse Riedla a Diethmara Mietha. Velmi cenný pramen poskytuje dílo Erny Putz.

Ačkoliv se práce zabývá výchovou svědomí a jeho osvědčením se v extrémních podmínkách člověka, který zemřel před více než půl stoletím, její význam je ve věku (doznívajících?) totalit právě tak aktuální jako obecně platný. Nezabývá se totiž pouze analýzou vnitřního konfliktu člověka (str. 168), zdárným úsilím o jeho řešení s krajními důsledky, nýbrž poskytuje i netušený vhled do pohnutých církevních dějin předchozího století (například konstelací Gföllner – Faulhaber – Pacelli, str. 162; Roberts na koncilu, str. 185; z 10 J. otázek zvláště 4. a 8., str. 194). Ačkoliv práce není zamýšlena pro hagiografickou četbu, fakticky ji poskytuje neúprosnou historickou faktografií, kterou prosvítají nepohodlné výzvy čtenáři, prožívajícím zvláštní stesk: touží po heroizmu, ale je naplněn hrůzou z křížové cesty. K celkovému dojmu přispívají podstatnou měrou právě tak pro práci důležité jako pro čtenáře působivé hojně citáty z J. poznámek a výroků.

V disertaci jsou naznačeny otázky, které rámec práce překračují, neměly by však zapadnout bez povšimnutí. Zarážející až bolestnou je otázka vztahu učitelské (a pastýřské) služby k prorockému charismatu v dějinách církve. Na čí straně byla a je dnes pravda? Zůstává i J. příběh v šedé zóně neurčitosti? J. nepřestal být jablkem sváru, přijímaným i odmítaným, jak je patrné na jeho beatifikaci, ale také na její kritice ze strany dosud žijících rakouských válečných veteránů (str. 181).

Několik připomínek: Nemělo by být někdy pořadí principy – hodnoty – normy zaměněno za pořadí hodnoty – principy – normy (str. 95)? Uvítal bych zmínku 1) o tom, že středověké pojetí (mylného) svědomí se liší od našeho; ilustruje to Tomášův přístup k situaci Jakuba a Lei (Ratzinger); 2) o Böckleho terminologii Werte – Güter, odpovídající tradičnímu bonum morale a physicum; 3) o tradičním termínu fontes moralitatis ve Veritatis splendor 78; na str. 111 je látka Quellen der Moralität doložena pouze P. Fonkem.

Autor se po obsahové i formální stránce zhostil svého úkolu velmi dobře a lze vřele doporučit úspěšné zakončení disertačního řízení. Právě tak by bylo žádoucí pořídit český překlad.

Jm Skolář